

Acte de cloenda del curs 2012-2013 de les universitats de la Xarxa Vives

Universitat d'Alacant, 12 de juliol de 2013

Laudatio de Joan Veny i Clar

El doctor Joan Veny i Clar no necessita cap mena de presentació. Des de fa molts anys és una figura clau en el món de la lingüística catalana i romànica, i fins i tot ha esdevingut un autor conegut per un públic molt ampli a través del seu manual de dialectologia, utilitzat a tot arreu i objecte de múltiples edicions i refoses. Ens correspon, però, avui, per complir el protocol d'aquest acte solemne, fer un ràpid repàs de la seva trajectòria intel·lectual i justificar davant els no especialistes aquest guardó que tan merescudament li atorga la Xarxa Vives, al costat del que ha rebut d'una manera pòstuma la doctora Montserrat Casas, rectora de la Universitat de les Illes Balears, a la qual em plau també retre un record emocionat, atès que vaig tenir el privilegi de mantenir-hi una relació profunda i cordial, gràcies als meus lligams amb Mallorca i ben en concret amb la UIB.

Joan Veny i Clar va néixer precisament en un poble de Mallorca, a Campos, el 22 d'agost de 1932. Fill d'una família senzilla, no li resultà fàcil accedir a uns estudis superiors i arribar a esdevenir catedràtic d'universitat i mestre estimat de múltiples tongades d'alumnes, molts dels quals n'han seguit les passes i continuen col·laborant en els seus projectes. Malgrat les dificultats ocasionades per la guerra civil i per la dura postguerra, el jove Joan Veny va aconseguir la llicenciatura en filologia romànica, amb les màximes qualificacions, a la seva *Alma Mater* de Barcelona, el 1954, i dos anys més tard hi rebia igualment un Excel·lent "cum laude" per la tesi doctoral sobre els paral·lelismes lèxics als dialectes catalans, una aplicació al català de la famosa teoria de les àrees de Bartoli, que fou publicada a la "Revista de Filología Española" (1958-1959 i 1960) i que iniciava brillantment les seves contribucions essencials a la dialectologia catalana, seguint les petjades dels seus mestres Antoni M. Badia i Margarit i Antoni Griera, i la més llunyana de mossèn Antoni M. Alcover, que com a bon mallorquí coneixia des de petit, sobretot a través de les *Rondaies* d'en Jordi des Racó. Més endavant, el 1955 i el 1959 va poder ampliar les seves perspectives a les

universitats de Lovaina i de Poitiers respectivament, i sempre ha mantingut un contacte estret amb els investigadors estrangers, no solament assistint a més de vuitanta congressos o col·loquis, sinó també prenent part en múltiples projectes internacionals, entre els quals hem de destacar *l'Atlas Linguistique Roman*, de Grenoble, del qual és president des del 1999.

Des del 1954, tot just en acabar la carrera, Joan Veny va començar una activitat acadèmica que no ha abandonat mai i que el dugué a ser successivament ajudant, professor adjunt i catedràtic numerari de la seva Universitat, de la qual esdevingué catedràtic emèrit el 2002. Entremig, a partir del 1960, treballà com a catedràtic numerari d'Institut per poder atendre les necessitats de la seva família, sense abandonar mai les seves recerques i les seves publicacions. El prestigi que va aconseguir amb una tasca seriosa i contínua, unit al seu tarannà bonhomí i cordial, li obrí les portes de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, al qual pertany des del 1978, i el dugué a ésser president de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (1994-2000) i president (1990-1993 i des del 2002) del Consell Supervisor del Termcat, centre de terminologia de la llengua catalana creat per la Generalitat de Catalunya el 1985. Des de l'Institut d'Estudis Catalans, Joan Veny ha pogut mantenir a un nivell molt elevat la revista "Estudis Romànics", que havia estat fundada en moments difícils per R. Aramon i Serra i més endavant continuada per Antoni M. Badia i Margarit, que encara en figura com a director, al costat del director efectiu Joan Veny, i sobretot ha pogut dur a terme el gran projecte de la seva vida, *l'Atles lingüístic del domini català*, iniciat els anys cinquanta del segle passat a la Universitat de Barcelona, inicialment sota la direcció del seu mestre Badia. Amb una constància exemplar, Joan Veny hi va anar engrescant els seus millors deixebles i, un cop enllestides les enquestes que calia dur a terme a tot el territori de la llengua, n'ha anat tirant endavant successius i impressionants volums, amb la col·laboració de Lídia Pons i Grieria.

La dialectologia, doncs, com ja he indicat, és l'eix fonamental dels afanys de Joan Veny, tant en treballs monogràfics molt valuosos com en àmplies síntesis d'una enorme utilitat per als estudiants i per als estudiosos. Les seves recerques s'han adreçat igualment al coneixement de la llengua antiga, amb l'edició i l'anàlisi d'alguns textos medievals –algun cop tan discutits com el *Curial e Güelfa*– o amb l'elaboració d'antologies de textos comentats, que ens permeten de conèixer una mica més

l'evolució del català a través dels segles i l'empremta dels diversos dialectes en la llengua escrita de cada moment. Voldria destacar d'una manera especial la seva participació en el projecte "Scripta i projecció dialectal", en el qual treballen, des de la Universitat de Barcelona i des de la Universitat Autònoma de Barcelona respectivament, els seus deixebles Àngels Massip i Xavier Luna. Joan Veny ha intervingut d'una manera decisiva en el recull de textos sobre Mallorca, Menorca i Eivissa per a aquest projecte, d'un gran interès per al coneixement diacrònic de la llengua escrita a les Illes.

La curiositat i la laboriositat de Joan Veny no li permeten de limitar-se a la dialectologia, sinó que ha dedicat moltes hores de feina a l'estudi de les etimologies catalanes –sobretot les referents a peixos i a plantes, que coneix d'una manera admirable–, a la fonètica històrica, a la lexicografia històrica i dialectal, a l'onomasiologia, a la semàntica històrica i a l'onomàstica. I les seves recerques no s'han limitat al domini català, sinó que d'una manera o d'una altra ha tractat temes referents a totes les llengües romàniques, com posa en relleu el gruixut volum d'homenatge *De geolingüística i etimologia romàniques*, que li ha dedicat recentment la Universitat de Barcelona, a cura dels seus deixebles José Enrique Gargallo i Maria-Reina Bastardas. Hi destaquen d'una manera especial les aportacions al contacte de llengües: occità-rossellonès, aragonès-valencià, alguerès-sard, interferències amb l'espanyol, castellanismes i occitanismes del rossellonès, etc.

L'obra escrita de Joan Veny, extensa i sòlida, abasta encara altres camps d'estudi, com ara els treballs bibliogràfics i d'història de la llengua, la gramàtica catalana, la llengua estàndard, les semblances de personalitats –especialment les relacionades amb la filologia i la lingüística–, etc. I no podem oblidar la seva extensa collita de pròlegs –cinquanta-sis en total–, un bon nombre de ressenyes i de cròniques, i encara treballs escadussers sobre literatura i llengua o sobre algun fill il·lustre del seu poble de Campos.

Aquesta enorme producció, afegida a una tasca docent molt remarcable –que s'ha traduït, entre moltes altres coses, en la direcció de divuit tesis doctorals–, ha convertit Joan Veny en una figura destacada dins el món de la cultura catalana. No és estrany, doncs, que al llarg de la seva vida hagi rebut tota una pila de reconeixements, començant per tres miscel·lànies d'homenatge que li hem dedicat els amics d'arreu del

món, passant pel doctorat *honoris causa* per la Universitat de València (2008) i continuant per una llarga sèrie de distincions, des de la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1997) fins al Premi Sanchis Guarner a la unitat de la llengua (1986), el Premi Josep Maria Llompart de l'Obra Cultural Balear (1997), la Medalla d'Honor i Gratitude del Consell de Mallorca (2001), el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca (2004) o el Premi Ramon Llull del Govern de les Illes Balears (2009), això sense comptar que ha estat nomenat fill il·lustre del seu poble de Campos (2006), que ja el 1986 havia donat el seu nom a un col·legi públic, i que li han estat dedicats el IV Simposi de Filologia Valenciana (celebrat a la Universitat de València el maig de l'any 2000), unes jornades d'homenatge organitzades a Palma el novembre de 2009 i un emotiu acte a la Universitat de Barcelonaenguany mateix, amb motiu de la publicació del llibre que ja he esmentat *De geolingüística i etimologia romàniques*. Precisament aquest llibre recull en primer lloc un suggeritiu escrit autobiogràfic, titulat *Pourquoi devient-on linguiste*, en el qual Joan Veny confessa: "En resum, la meua vocació de lingüista ha nascut amb el contacte de la llengua antiga i de la llengua viva, enriquides pels progressos de la lingüística romànica, que he intentat d'estudiar durant tota la meua vida, des dels seus múltiples aspectes, com un enamorat de les paraules".

El doctor Joan Veny ha estat realment sempre un "amoureux des mots", un enamorat de les paraules, i ha dedicat tots els seus esforços a estudiar i a dignificar una llengua que quan ell era petit era menystinguda i fins i tot prohibida. És just que avui la Xarxa Vives li faci un homenatge de gratitud i d'admiració, en reconeixement de tots els anys que ha dedicat a la llengua catalana en totes les seves varietats i de totes les hores que ha treballat al servei d'una universitat seriosa i oberta a tothom.

Josep Massot